UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Trigesima prima causa. Terdena prima mœcho polluta negatur. Tres quæstiones trigesimæ primæ causa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Ex præmiſſis manifeſtè colligitur, quòd pro incertis à certis recedendum non eſt: nec in re dubia, certa danda eſt ſententia. Cùm autem fides dubiæ rei, niſi teſtium approbatione, vel legitima confeſſione judici fieri non valeat, teſtes autem auctoritate Calixti Papæ a *de aliis cauſis vel negotiis teſtimonium dicere non valeant, niſi de his, quæ ſub eorum præſentia facta noſcuntur; apparet clandeſtina conjugia ideò eſſe prohibita, quia cùm alter eorum conjugalem affectum ſe ad alterum habuiſſe negare voluerit, legitimis probationibus convinci non poterit, quibus deficientibus, judicis ſententia ritè abſolutus, reatum adulterii uterque incurrit, dum utroque eorum vivente aliis ſe copulaverint* b.

CAVSA XXXI.

V*Xorem cujuſdam alius conſtupravit: eo mortuo, adulter adulteram ſibi in uxorem accepit: filiam ex ea ſuſceptam cuidam in conjugem ſe daturum juravit: illa aſſenſum non præbuit: deinde pater alii eam tradidit: à primo repoſcitur.*

1 *Quæritur an poſſit duci in conjugium, quæ prius eſt polluta per adulterium.*

2 *Secundò, an filia invita ſit tradenda alicui.*

3 *Tertiò, an poſt patris ſponſionem illa poſſit nubere alii.*

QVÆSTIO I.

1 Ps A*Dulterio polluta prohibetur duci in conjugium, auctoritate* Leonis Papæ, *quæ dicitur.*

C. I. ¶ *Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonium.*

NVllus *c* ducat in matrimonium, quam prius polluit adulterio.

C. II. ¶ *Licet alicui ducere in matrimonium, quam prius polluit adulterio.*

Sed Auguſtinus *econtrà teſtatur, ſcribens ad Valerium de nuptiis, & concupiſcentia, lib.1. cap.10.*

DEnique *d* mortuo viro, cum quo verum connubium fuit, fieri 1 poteſt conjugium, cum quo præceſſit adulterium. *Item in libro de bono conjugali, c.14.* ¶ Poſſe ſanè fieri nuptias ex perſonis malè conjunctis, honeſto placito poſtea conſequente, manifeſtum eſt.

1 ¶ Fieri poteſt conjugium] *In editionibus operum B. Auguſtini, & uno Vaticano codice, unoq; item Gratiani exemplari legitur,* fieri verum connubium non poteſt. *In duobus verò Vaticanis recentioribus ejuſdem libri abeſt negatio.*

Hæc ultima auctoritas Auguſtini de concubinis loquitur, perhibens concubinas poſſe tranſire ad honeſtum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Auguſtini loquitur de repudiata, quam, dum vivente viro ſuo quicunque ducit in conjugium, committit adulterium: cujus adulterii aliquam habet veniam, dum ejus copula creditur eſſe licita. ¶ *Illud verò Leonis Papæ de ea intelligendum eſt, quæ à viro ſuo non erat repudiata, cujus vivebat vir, reddens ei conjugale debitum.*

C. III. ¶ *Nullus ducat in conjugium, quam polluit prius per adulterium.*

Unde in concilio apud Althæum *habito præſente Conrado Rege ſtatutum eſt, cap.6.*

ILlud *e* verò communi decreto, ſecundùm canonum inſtituta definimus & præjudicamus, ut ſi quis cum uxore alterius eo vivente fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali judicio aditus ei claudatur illicitus, ne ulterius ei conjungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Chriſtianæ religioni convenit, ut ullus ducat in conjugium, quam prius polluit per adulterium.

Hic ſubaudiendum eſt, niſi prius peracta pœnitentia, & ſi nullus mortem viri machinatus fuerit: vel ſi vivente viro fidem adulteræ non dedit, ſe ſumpturum eam ſibi in conjugem, ſi viro ejus ſupervixeret.

C. IV. ¶ *Poſt mortem viri non poteſt adulteram in conjugium ducere, qui viro vivente juramentum ſibi futurarum nuptiarum præbuit.*

Unde in concilio Triburienſi *legitur.*

RElatum *a* eſt auribus ſanctorum ſacerdotum, quendam alterius uxorem ſtupro violaſſe, & inſuper mœchæ vivente viro ſuo, juramentum dediſſe, ut poſt legitimi mariti mortem, ſi ſupervixiſſet duceret uxorem: quod & factum eſt. Tale ergo connubium prohibemus & anathematizamus.

¶ *Hujus capituli ſententia quidem eſt in canone 40. concilii Triburienſis, quod extat. Sed cùm Burchardus hoc citet ex cap. 3. videtur alterius eſſe, quod deſideratur.*

C. V. ¶ *Poſt peractam pœnitentiam poteſt viduam in conjugem ducere, quam viro vivente per adulterium polluit.*

Item in eodem *b.*

SI quis *c* vivente marito conjugem illius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eandem ſibi ſociaſſe dinoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubjiciatur *d*. De quo etiam poſt pœnitentiam præfata 1 expedierit, ſervabitur regula: niſi fortè vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine ulla ſpe conjugii maneat perpetuò cum pœnitentia.

¶ *Burchardus & Ivo citant ex concilio Meldenſi c. 69. ubi habetur. In Decretalibus verò tit. de eo, qui dux. mat. quam pol. per adul. c. cùm haberet. Clemens III. hoc ipſum citat ex concilio Triburienſi, ut Gratianus & Pannormia.*

1 ¶ Præfatam] *In Meldenſi legitur, præfata, ut ſi ... regula jam ibi tradita, c.65. & citatur infrà 36. q.2. ſi autem.*

C. VI. PALEA.

[*Item* ex concilio apud Vermerias.]

I. SI qua *e* mulier in mortem mariti ſui cum aliis conſiliata ſit, & ipſe vir aliquem illorum ſe defendendo occiderit, ſi probare poteſt ille vir eam ream eſſe conſilii, poteſt (ut nobis videtur) ipſam uxorem dimittere, & 1 ſi voluerit aliam ducere. Ipſa autem inſidiatrix pœnitentiæ ſubjecta abſque ſpe conjugii maneat.

¶ *Hæc palea eſt in multis vetuſtis exemplaribus, in quibus paleæ eſſe non ſolent. Citatur autem ex concilio apud Vermerias in excerptis decretorum monaſterii B. Trudonis, & apud Burchardum & Ivonem: quamvis in Decret. tit. de divor. c. primo, ... vulgatis codicibus ſit,* Ex concilio apud Vormaciam. *... quidem in titulo hujus paleæ legebatur,* ex concilio Eliberitano, apud Vermerias. *Inducta verò eſt dictio,* Eliberitano, *... ſpectat ad ſequens capitulum. Palearum enim interpoſitio ... mero in titulis occaſionem hujuſmodi erroribus dedit.*

1 ¶ Et ſi voluerit aliam ducere] *Abſunt hæc ... In Decretalibus autem legitur,* poteſt ipſe poſt mortem uxoris ſi voluerit, aliam ducere.

a 3. *Quæſt.9. teſtes.* b *vide conſt. novam ſynodi Trid. ſeſſ.24. in decr. de refor. matrim. c.1.* c *Sent.4. diſt.35.* d *Sent. ibid. Ivo p.8. c.10. Pann. l.6. c.45.* e *In Tribur. cap.51. Burch. l.9. c.74. Ivo p.8. l.211. Pann. l.7. c.10.*

a *Sent.4. diſt.35. Burch. lib.9. cap.66. Ivo p.8. c.212. Pann. ... cap.9.* b *In Meldenſ. cap.69.* c *Burch. l.9. c.65. Ivo p.8. ... Pann. l.9. c.12.* d *al. ſubigatur.* e *extra de divor. ... l.6. c.41. Ivo p.10. c.169.*

C. VII. ¶ *Poſt pœnitentiam reconcilietur ad communionem vidua, quæ mœchum ſuum in virum accepit.*

Item ex concilio Eliberitano, *c.72.*

SI qua fuerit vidua mœchata, & poſtea eundem habuerit maritum, poſt quinquennii tempus acta legitima pœnitentia placuit eam ad communionem 1 reconciliari.

1 ¶ Ad communionem] *In variis exemplaribus hujus concilii tam impreſſis, quàm manuſcriptis legitur,* communioni reconciliari.

2 ps. *Sed objicitur.* a *David cum Bethſabee adulterium commiſit, & mortem Vriæ machinatus eſt: & tamen eandem Bethſabee poſtea duxit in uxorem. Sed in* b *veteri teſtamento multa permittebantur propter infirmitatem, quæ in Evangelii* c *perfectione eliminata ſunt: ſicut permittebatur quibuslibet dare libellum repudii, ne per odium funderetur ſanguis innoxius. Quod poſtea in Evangelio Dominus prohibuit, dicens uxorem à viro non eſſe dimittendam, niſi cauſa fornicationis. Quædam permittebantur cauſa infirmitatis, & ſacramenti futurorum: ſicut* d *Dominus permiſit filiis Iſrael offerre animalia ſibi in ſacrificium, quæ in Ægypto conſueverant immolare dæmonibus, mallens ea ſibi offerri, quàm idolis: & ut eſſent illis ſacramenta futurorum. Sic & Bethſabee permiſſa eſt duci in uxorem, non magis cauſa ſuæ infirmitatis, quàm ſignificatione futurorum. Sed eſt alia ratio, quare uxor defuncti huic nubere non poſſit. Generaliter enim prohibentur viri & mulieres frequenter matrimonia contrahere.*

Vnde in convivio ſecundarum nuptiarum Presbyteri intereſſe non debent.

C. VIII. ¶ *Fides & converſatio pœnitentiam breviat eorum, qui frequenter ducunt uxores.*

Sicut in Neocæſarienſi concilio, *c. 3. & 7. legitur.*

DE his, e qui frequenter uxores ducunt, & de his, quæ ſæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his manifeſtum conſtitutum eſt, ſed converſatio & fides eorum tempus abbreviat. ¶ Presbyterum verò convivio 1 ſecundarum nuptiarum intereſſe non debere; maximè 2 cum præcipiatur ſecundis nuptiis pœnitentiam tribuere, quis erit Presbyter, qui propter convivium illis conſentiat nuptiis?

1 ¶ Convivio] *In vulgatis erat,* connubio. *Emendatum eſt ex vetuſtis, & originali ipſo. Græcè eſt,* μὴ ἑςιᾶσθ.

2 ¶ Maximè cùm] *Locus hic græcè ſic habet,* ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος ὁ διὰ τῆς ἑστιάσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις. *id eſt,* Nam pœnitentiam petente bigamo, quis erit Presbyter, qui hoc ipſo, quod intereſt convivio, nuptiis conſentit?

C. IX. ¶ *Secundùm veritatis rationem fornicatis convincitur, qui ſecundam duxit uxorem.*

Item Ioannes Chryſoſtomus, [*id eſt, auctor operis imperfecti in Matth. homilia 32.*]

HAc ratione & Apoſtoli præceperunt f ſecundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam ſecundam quidem accipere ſecundùm præceptum Apoſtoli g eſt, ſecundùm veritatis autem rationem, verè 1 fornicatio eſt. Sed dum permittente Deo publicè & licenter committitur, fit honeſta fornicatio. Propterea benè dixit, quia Moyſes h hoc permiſit, non præcepit. Aliud eſt enim præcipere, aliud permittere. Quod 2 enim permittimus, nolentes præcipimus; quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non poſſumus.

1 ¶ Verè fornicatio] *Longè cautius loquitur verò Ioannes Chryſoſtomus cùm alibi, tum potiſſimùm in epiſtola ad viduam juniorem, de non iterando conjugio, quæ nuper Romæ eſt impreſſa, negatq; ſecundum matrimonium fornicationem eſſe.*

2 ¶ Quod enim permittimus] *Sic eſt in gloſſa ordinaria ad cap. 5. Matthæi, in ver.* libellum repudii. *Sed in homilia citata hoc modo.* Quod enim præcipimus, ſemper placet: quod autem permittimus, nolentes præcipimus. a

C. X. ¶ *Vt vitetur periculum fornicationis, ſecunda matrimonia conceduntur.*

Item Hieronymus *contra Iovinianum, lib. 1.*

QVomodo virginibus ob fornicationis periculum concedit nuptias, & excuſabile facit, quod per ſe non appetitur; ita ob eandem fornicationem vitandam concedit viduis ſecunda matrimonia. Melius eſt enim, licet alterum & tertium, unum virum noſſe, quàm plurimos, id eſt, tolerabilius eſt uni homini proſtitutam eſſe, quàm multis. Siquidem & illa in Evangelio *b* Ioannis Samaritana ſextum ſe maritum habere dicens, arguitur à Domino, quòd non ſit vir ejus: ubi enim numerus maritorum eſt, ibi vir, qui propriè unus eſt, eſſe deſiit. Vna *c* coſta à principio in unam uxorem verſa eſt [& erunt, inquit, duo in carnem unam] non tres, neque quatuor, alioqui jam non duo, ſed plures. Primus *d* Lamech ſanguinarius & homicida unam carnem in duas diviſit uxores; fratricidium & digamiam eadem cataclyſmi delevit pœna: de altero ſepties, de altero ſeptuagies ſepties vindicatum eſt. Quantum diſtas in numero, tantum & in crimine. Quàm ſancta ſit digamia, hinc oſtenditur, quòd digamus in clerum eligi non poteſt: & ideò Apoſtolus *e* ad Timotheum [Vidua, inquit, eligatur non minor ſexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor.] Hoc omne præceptum de his eſt viduis, quæ eccleſiæ paſcuntur eleemoſynis: & idcirco ætas præſcribitur, ut illæ tantùm accipiant pauperum cibos, quæ jam laborare non poſſunt. Simulque conſidera, quòd quæ duos habuit viros, etiamſi anus eſt, & decrepita, & egens, eccleſiæ ſtipes non meretur accipere: ſi autem panis illi tollitur eleemoſynæ, quantò magis ille panis, qui de cœlo deſcendit; quem *f* qui indignè comederit, reus erit violati corporis & ſanguinis Chriſti? Quanquam hæc teſtimonia, quæ ſuprà poſui, in quibus viduis conceditur, ut, ſi velint, denuò nubant, quidam interpretantur ſuper his viduis, quas amiſſis maritis ſic invenerit fides Chriſti.

3 ps. *Verùm hoc eum in exhortationem vidualis continentiæ, non in condemnationem ſecundarum, & deinceps nuptiarum putamus dixiſſe; quas multorum auctoritatibus conſtat licitas eſſe, ut ex verbis ejuſdem datur intelligi.* Ait *enim ad Pammachium in Apologetico contra Iovinianum.*

C. XI. ¶ *Nec duæ, nec tres, nec deinceps nuptiæ ſunt condemnandæ.*

APeriant *g*, quæſo, aures obtrectatores mei, & videant me ſecundas & tertias nuptias conceſſiſſe in Domino. Qui ſecundas & tertias non damnavi, primum potui damnare matrimonium? *Idem ibidem.* ¶ Non damno digamos, imò nec trigamos, & ſi dici poteſt, octogamos. *Idem ibidem.* ¶ Ego etiam nunc libera voce proclamo, non damnari in eccleſia digamiam, imò nec trigamiam; & ita licere quinto, & ſexto, & ultrà, quomodo & ſecundo marito nubere.

---

a 2.Reg.11. b *Deut.24.* c *Matth.19.* d *Lev.9.* e *4.Sent.diſt.42.Burch.l.9.c.22.Ivo part.8.cap.60. C.7. ejuſdem. Burch.l.2.c.19.Ivo p.8.c.48.& 305.Pann.l.6.c.67. Mart.Bracar. in c. græc. ſynod.c.8.* f *al.permiſerunt.* g *1.Cor.7.* h *Deut.24.*

a *al.permittimus.* b *Ioan.4.* c *Gen.2.* d *Gen.4.* e *1.Tim.5.* f *1.Cor.11.* g *Sent.4.diſt.42.Ivo p.8.c.270. Pann.l.6.c.62.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

C. XII. ¶ *Secunda conjugia, ſicut & prima, licita eſſe probantur.*

Item Auguſtinus *lib. 2. contra adverſarium legum, & Prophetarum, c. 11.*

DEus *a* maſculum & fœminam propagandi generis cauſa nuptiali caſtitate conjunxit, & ſecundas nuptias, quæ in utroque 1 teſtamento permittuntur, licitas eſſe monſtravit.

1 ¶ Vtroque] *In originali eſt,* novo quoque, *cujus veræ lectionis ſunt veſtigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim,* uno quoque. *Ac certè de vetere teſtamento nulla erat dubitatio. Sed non eſt mutatum, quoniam auctor gloſſæ videtur legiſſe,* utroque.

C. XIII. ¶ *De eodem.*

Idem *ſuper primam* b *epiſtolam ad Corinthios*

QVòd ſi dormierit vir ejus.] Non dicit, primus vel ſecundus, vel quotus, nec nobis definiendum eſt, quod non definit Apoſtolus *c.* Vnde nec ullas debeo damnare nuptias, nec eis verecundiã numeroſitatis auferre 1. Dominus *d* autem ſeptemviram non damnavit *e*, nec dicit in reſurrectione non poſſe eſſe, ſed tantùm. [Neque nubent, neque nubentur.] Vnde nec contra humanæ verecundiæ ſenſum audeo dicere, ut quoties voluerint, nubant, nec ex corde meo quotaslibet nuptias condemnare. Quod dicitur univiræ, hoc & omni viduæ [* Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit.]

¶ *Gratianus retulit verba gloſſæ ordinariæ ad c. 7. primæ ad Corinthios ex Auguſtino in libro de bono viduitatis, c. 11.*

1 ¶ Auferre] *Antea erat,* inferre. *Emendatum eſt ex gloſſa, & B. Auguſtino, cujus verba referunt cæteri collectores.*

QVÆSTIO II.

QVòd f *autem aliqua non ſit cogenda nubere alicui, Ambroſius teſtatur ſuper epiſtolam primam ad Corinthios.* [*Nubat, cui vult: tantum in Domino:*] *id eſt, quem ſibi aptum putaverit, illi nubat; quia invitæ nuptiæ ſolent malos proventus habere.* [*Tantum autem in Domino.*] *Hoc eſt, ut ſine ſuſpicione turpitudinis nubat, & viro ſuæ religionis nubat.*

C. I. ¶ *Iuramento patris non cogitur puella nubere, cui nunquam aſſenſum adhibuit.*

Item judicium Vrbani Papæ.

SI verum *g* eſſe conſtiterit, quod nobis legati Iordanis *h* Principis retulerunt, ſcilicet, quòd ipſe coactus & dolens filiam ſuam infantulam nolentem, flentem, & pro viribus renitentem, non aſſentientibus, ſed valde dolentibus matre & parentela, Rainaldo Rodeli *i* filio deſponſaverit, quoniam canonum & legum auctoritas talia ſponſalia (ut infrà oſtenditur) non approbat, ne ignorantibus leges & canones, nimis durum, quod dicimus, videatur, ita ſententiam temperamus, ut ſi Princeps cum filiæ, matris, & parentelæ aſſenſu id, quod cœptum eſt, perficere voluerit, concedamus. Sin autem, legatus noſter utraſque partes audiat; & ſi nihil fuerit ex parte ſupradicti Rainaldi amplius, quod impediat, ab ipſo Iordane ſacramentum, quòd ita conſenſerit hæc, ut dicta ſunt, accipiat: & nos canonum ac legum ſcita ſequentes, deinceps non prohibemus, quin alii viro, ſi voluerit, prædicta filia ejus nubat: tantùm in Domino.

a *Sent. ibid. Ivo p. 8. cap. 269. Pannorm. lib. 6. cap. 22. & 61.* b *Gloſſa ord. ad c. 7. ejus epiſtolæ.* c *1. Corinth. 7. Sent. ibid. Ivo p. 8. c. 268. Poly. l. 6. tit. 4. Pannorm. l. 6. ca. 59.* d *Matth. 22.* e *al. damnat.* * *1. Cor. 7.* f *C. 3. 9. ad ca. 7.* g *Sent. 4. diſtinct. 39.* h *al. Iordani. Ivo p. 8. c. 23. Pann. l. 6. c. 108.* i *al. Ridels.*

C. II. PALEA.

[*Econtra* Hormiſda Papa *ſcribit Euſebio Epiſcopo.*]

TVa ſanctitas *a* nos requiſivit, frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium contrahere vult, ſi ſine voluntate filii adulti facere poteſt. Ad qu dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non p ſe. Poteſt autem de filio nondum adulto, volunta jus nondum diſcerni poteſt, pater eum, cui vult, in ma monium tradere: & poſtquam filius pervenerit ad pe ctam ætatem, omninò obſervare, & adimplere de Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus, ſanct nobis tenendum mandamus.

¶ *Palea hæc in Decretalib. eſt c. primum, tit. de deſpon. im pub. & in vulgatis quidem citatur ex Honorio: ſed in prima De cretalium collectione, ex Hormiſda, ut hic.*

C. III. ¶ *Quorum unum futurum eſt corpus, unus debet eſſe & animus: atq; ideò nulla eſt invita copulanda alicui.*

Item Vrbanus II. *Sanctio* 1 *Regi Aragonum.*

DE *b* neptis tuæ conjugio, quam te cuidam mi daturum neceſſitatis inſtante articulo ſub fidei p citatione firmaſti, hoc æquitate dictante decernimus ſi illa virum illum omninò, ut dicitur, renuit, & in ea voluntatis auctoritate perſiſtit, ut viro illi profiteſe de get nupturam, nequaquam eam invitam & renitent ejuſdem viri cogas conjugio ſociari. Quorum enim num corpus eſt, unus debet eſſe & animus: ne forte go, cùm fuerit alicui invita copulata, contra Domini A poſtolique præceptum, aut reatum diſſidii, aut crim fornicationis incurrat. Cujus videlicet pecca lum in eum redundare conſtat, qui eam conjun vitam. Quod pari tenore de viro etiam eſt dum.

1 ¶ Sanctio] *Sic eſt emendatum ex vetuſtis exemplaribus Pannormia, & hiſtoriis Regum Aragonum. Nam ante* Sacratio.

C. IV. ¶ *Non licet deſerere viro, quam præ dotibus, & publica atteſtatione duxit uxorem.*

Item Nicolaus *Rodoaldo Portuenſi, & Ioanni Ficolenſi Epiſcopis.*

LOtharius *c* Rex (in commonitorio 1) profite Gualdradam ſe à patre accepiſſe, & ſororem modum admiſiſſe Huberti. Vbi primùm diligenti ſtigatione inquirite, & ſi eundem glorioſum Reg prædictam Gualdradam præmiſſis dotibus, o ſtibus, ſecundùm legem, & ritum, quo nuptiæ ſolent, per omnia inveneritis accepiſſe, & publica nifeſtatione eadem Gualdrada in matrimonium admiſſa eſt, reſtat, ut perſcrutemini, cur illa rep ſit, vel filia Boſonis admiſſa. Sed quia idem Rex metu Thietbergam admiſiſſe ſe dicit, metu hominis, tantus Rex non debuit contra divinum p ptum in immane præcipitium mergi. In hoc magis reprehenſibilem oſtendit, in quo amorem mori mundi poſtpoſuit: cùm 2 nec etiam occiſ poris ſint timendi, contra juſtitiam hominem tes. Nihil itaque vobis aliud præcipimus, ne ſua eodem Rege convicto, niſi ut ſecundum cam auctoritatem noſtra vice freti, cauſam niatis. Si verò minimè probatum fuerit, fuiſſe uxorem legitimam, neque nuptiis ſecundum rem celebratis, per benedictionem ſcilicet filio noſtro Lothario extitiſſe conjunctam, ut non moleſtè ferat legitimam ſibi (ſi ipſa apparuerit) reconciliari uxorem. & infra. ea vos ſcire volo, quia præfata Thietberga Ap ſedem bis & ter appellavit, & ſe à præfato

a *Extra de deſpon. impub. c. 1.* b *Ivo p. 8. cap.* c. 109. c *Ivo p. 8. c. 334.*

Rege queſta eſt injuſtè fuiſſe dejectam, & vi coactam falſum contra ſe compoſuiſſe piaculum. Nam eo tempore ad Apoſtolicam ſedem libellum appellationis ſuæ miſit, in quo non quidem adhuc confeſſam, ſed ut contra ſe falſum diceret crimen, cogi ſeſe innotuit: inſuper ſubjungens: [Quòd ſi amplius compulſa fuero, ſcitote non veritate, ſed timore mortis, & evadendi ſtudio (quia aliter non poſſum) quod voluerint, dicam. Vos tamen memores eſtote mei hæc vobis inſinuantis.] Vnde vobis præcipimus, ut cùm eadem Thietberga ad condictam ſynodum, ſicut ſtatuimus, advenerit, cauſam ejus diligenti examinatione tractetis: & ſi ei objicitur, quòd illa ſe crimen aliquod admiſiſſe confeſſa fuiſſet, & econtrà illa violentiam ſe pertuliſſe proclamaverit, vel ſi inimicos judices illos ſibi fuiſſe teſtata fuerit, tunc illud renovetis judicium ſecundum æquitatis normam, ut juſtitiæ mole non opprimatur.

1 ¶ In commonitorio] *Hæc verba videntur accipienda quaſi prætulo, & ſejuncta à cæteris: ut indicetur caput hoc ſumptum eſſe ex commonitorio, quod Nicolaus legatis ſuis Rodoaldo Portuenſi, & Ioanni Ficolenſi Epiſcopis dederit. Nam totius capituli verba ſunt ipſius Nicolai legatos monentis, quomodo ſe in ea cauſa gererent. Datum verò ab eo fuiſſe commonitorium his ipſis legatis Nicolaus in epiſtola ad Epiſcopos in Convicinum congregatos, in appendice bibliothecæ SS. Patrum teſtatur his verbis:* Porrò, quid de Lotharii uxoribus cenſuerimus (quoniam & de hoc noſtro ſcripſiſtis præſulatui) in epiſtolarum noſtrarum, quas per fratres & Coepiſcopos noſtros, Rodoaldum & Ioannem in Galliam miſimus, poteritis exemplaribus reperire. Quæ videlicet exemplaria unà cum commonitorio, quod præfatis fratribus noſtris pro hac eadem cauſa ad Lotharium Regem miſſis dedimus, per fratrem & Coepiſcopum noſtrum Odonem veſtræ ſanctitati tranſmiſimus.

2 ¶ Cùm nec etiam] *Hæc verba non ſunt hoc loco apud Ivonem, ſed paulò ſuperius poſt illa verba,* admiſiſſe ſe dicit, *multa interjecta ſunt, in quibus & hæc continentur, licet alio ordine. Sed in gloſſam non eſt mutatum.*

His auctoritatibus evidenter oſtenditur, quòd niſi libera voluntate, nulla eſt copulanda alicui.

QVÆSTIO III.

*Q*Vod autem poſt parentum ſponſionem aliis nubere non valeant, *auctoritate* Eliberitani concilii, *c. 54. monſtratur: quo dicitur.*

C. I. ¶ *De parentibus qui fidem frangunt ſponſaliorum.*

SI qui *a* parentibus fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe à communione. Si tamen iidem ſponſus vel ſponſa in illo gravi crimine non 1 fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si verò in eodem fuerint vitio, & polluerint ſe conſentiendo, ſuperior ſententia ſervetur.

1 ¶ Non fuerint] *In originali legitur ſine negatione, itemq́ apud Ivonem, à quo præterea abeſt dictio,* illo, *ſicq́ habet,* in gravi crimine fuerint deprehenſi.

Hoc quid non licet parentibus ſponſalia filiorum ſuorum frangere. Verum hoc de illis intelligendum eſt, quæ illorum conſenſu contrahuntur.

CAVSA XXXII.

*Q*Vidam vir, cùm non haberet uxorem, quandam meretricem ſibi conjugio copulavit, quæ erat ſterilis, neptis ingenui, filia originarii: quam cùm pater alii vellet tradere, huic avus eam copulavit, cauſa ſolius incontinentiæ. Deinde hic pœnitentia ductus, ex ancilla propria filios ſibi quærere cœpit. Poſtea de adulterio convictus & punitus, quendam rogavit, ut vi uxorem opprimeret ſuam, ut ſic eam dimittere poſſit: quo facto quandam infidelem ſibi copulavit, ea tamen conditione, ut ad Chriſtianam religionem tranſiret.

1 Hic primùm quæritur, an meretrix licitè ducatur in uxorem.
2 Secundò, an ea, quæ cauſa incontinentiæ ducitur, ſit conjunx appellanda.
3 Tertiò, cujus arbitrium aliqua ſequatur, an liberi avi, an originarii patris.
4 Quartò, ſi vivente uxore liceat alicui filios ex ancilla quærere.
5 Quintò, ſi ea, quæ vim patitur, pudicitiam amittere comprobetur.
6 Sextò, ſi adulter adulteram poſſit dimittere.
7 Septimò, ſi vivente dimiſſa, aliam poſſit accipere.
8 Octavò, ſi infidelem ſub præmiſſa conditione liceat alicui fidelium in conjugem ducere.

a Ivo p. 8. c. 46.

QVÆSTIO I.

1 Q*Vod autem meretrix in conjugem duci non debeat, multis auctoritatibus & rationibus probatur. Illa enim quæ adulterii rea convincitur, niſi poſt peractam pœnitentiam, in conjugii conſortio retineri non debet.*

C. I. ¶ *Patronus turpitudinis eſt, qui uxorem ſuam adulteram dimittere noluerit.*

Vnde Ioannes Chryſoſtomus, [*id eſt, auctor operis imperfecti*] *homilia 32. ait ſuper Matth. c. 19.*

SIcut *a* crudelis eſt, & iniquus, qui caſtam dimittit, ſic fatuus eſt, & injuſtus, qui retinet meretricem. Nam patronus turpitudinis ejus eſt, qui crimen celat uxoris.

C. II. ¶ *Cauſa fornicationis vir dimittat uxorem, non tamen alteram ducat.*

Item Hieronymus *in comm. ad c. 19. Matth.*

DIxit *b* Dominus in Evangelio: [Quicunque dimiſerit uxorem, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit, mœchatur.] Sola fornicatio eſt, quæ uxoris vincat affectum: imò, cùm illa unam carnem in aliam diviſerit, & ſe fornicatione ſeparaverit à marito, non debet teneri, ne virum quoque ſub maledicto faciat, dicente ſcriptura *c* [Qui adulteram tenet, ſtultus & impius eſt.] Vbicunque eſt igitur fornicatio, vel *d* fornicationis ſuſpicio, liberè uxor dimittitur. Et quia poterat accidere, ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob ſecundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, ſic priorem dimittere jubetur uxorem, ut ſecundam prima vivente non habeat.

C. III. ¶ *Sola viri fornicatio uxorem maculat.*

Idem *in epiſtola Pauli ad Corinthios 1. c. 6.* [*in e. gloſſa ordinaria.*]

IN conjugio quis poſitus quæcunque peccata fecerit, non propriam infuſcant conjugem: ſed fornicatio uxorem coinquinat; ut jam non ſit viro ſuo licita, ſed quaſi adultera.

C. IV. ¶ *Qui uxorem ſuam dimittere adulteram noluerit, duobus annis pœniteat, ſi ei debitum reddiderit.*

Item Ioannes Chryſoſtomus.

1 SI quis uxorem ſuam invenerit adulteram *f*, & poſtea deinceps placuerit habere eam in matrimonio, duobus annis pœniteat, ideò quia cum adultera commiſtus ſit, quæ adhuc crimine ſuo non eſt purgata: aut

a *Sent. 4. diſt. 35. Ivo p. 8. c. 233. Pann. l. 7. c. 8.* b *Iſidorus de eccleſiaſtic. offic. l. 2. c. 19. Sent. ibid. Ivo p. 8. c. 43. Pann. l. 7. cap. 7.* c *Proverb. 18.* d *al. &.* e *Gloſſa ord. ad eundem locum Matth. In conc. Forojulienſi, c. 10. Ivo p. 8. cap. 42.* f *al. adulteratam.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN